

1390-2

Startnotitie

Milieu-effectrapportage

aardgasbuffer

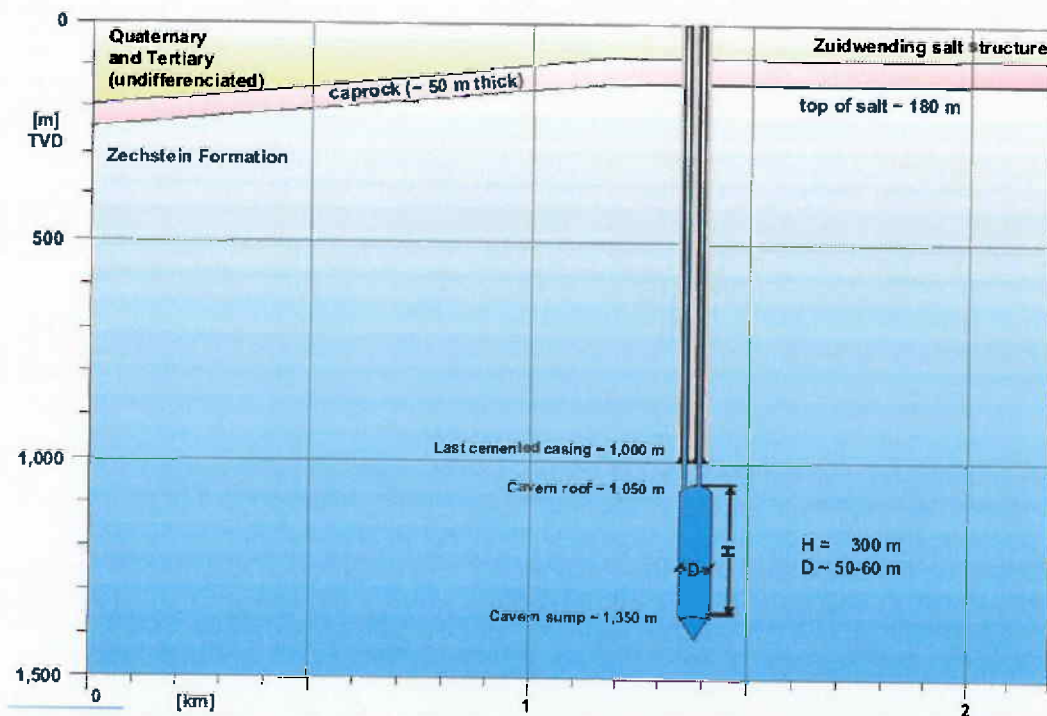
Zuidwending

Postbus 247, 3800 AE Amersfoort

Startnotitie

Milieu-effectrapportage

Ondergrondse aardgasbuffer in Zuidwending (provincie Groningen)

50351884-KPS/TPE 03-1093

STARTNOTITIE
Milieueffectrapportage

Ondergrondse aardgasbuffer
Zuidwending (provincie Groningen)

Arnhem, 30 september 2003

In opdracht van "Aardgasbuffer Zuidwending"
(Akzo Nobel, Gastransport Services, NUON)

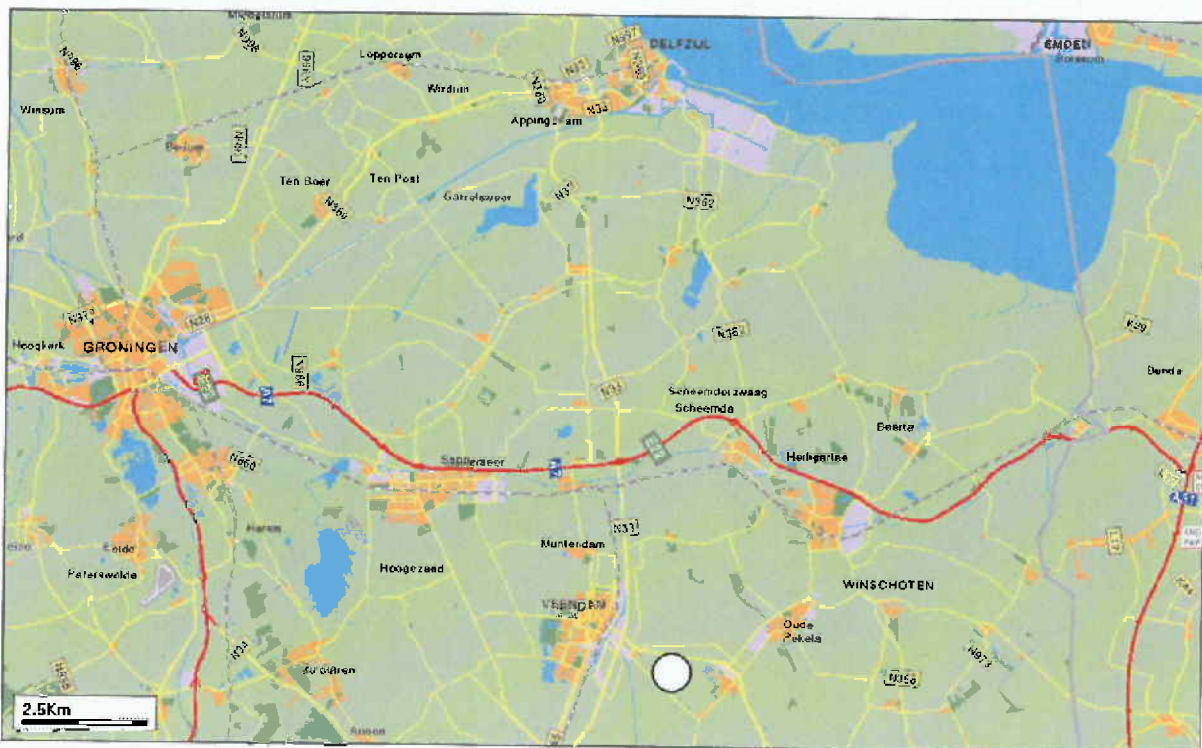
INHOUD

	biz.
1	Inleiding 4
2	Probleemstelling en doel van de voorgenomen activiteit 6
2.1	Achtergrond 6
2.1.1	Zoutwinning en -verwerking in Groningen 6
2.1.2	Aardgasmarkt..... 6
2.1.2.1	Aardgasreserve..... 6
2.1.2.2	Leveringscapaciteit 7
2.1.2.3	Liberalisatie van de gasmarkt..... 7
2.1.2.4	Flexibiliteit en gasopslag 8
2.1.3	Probleemstelling 8
2.2	Doelstelling 9
3	Voorgenomen activiteit.....10
3.1	Beschrijving van de voorgenomen activiteit.....10
3.2	Uitloggen cavernes11
3.3	Pompstation ten behoeve van het uitloggen.....12
3.4	Gasbehandelstation13
3.5	Aansluitingen14
4	Gevolgen voor het milieu.....16
4.1	Bodem en grondwater.....16
4.2	Veiligheid17
4.3	Energieverbruik.....17
4.4	Visuele impact.....17
4.5	Emissies naar de lucht18
4.6	Geluid18
5	Alternatieven19
5.1	Nulalternatief.....19
5.2	Uitvoeringsalternatieven.....19
5.3	Meest milieuvriendelijke alternatief.....19
6	Wettelijke aspecten en tijdsplanning.....20
6.1	M.e.r.-plicht20
6.2	Te nemen besluiten.....20

6.3	Procedure	21
6.4	Planning.....	21
7	Naam en vestigingsplaats van initiatiefnemer en bevoegd gezag.....	23

1 INLEIDING

Een consortium bestaande uit Akzo Nobel, Gastransport Services (een te verzelfstandigen onderdeel van Gasunie) en Nuon (verder "initiatiefnemers" genoemd) is voornemens om nabij Ommelanderswijk/Zuidwending, gemeente Veendam in de zoutwinningsconcessie "Adolf van Nassau" een ondergrondse aardgasbuffer te realiseren.

Figuur 1.1 Situering van het project

In deze buffer wordt aardgas zodanig opgeslagen dat snelle wisselingen in de belasting van het aardgasnet opgevangen kunnen worden.

De zoutkoepel (zoutdiapir) van Zuidwending is als de meest geschikte locatie voor de aanleg van een gasbuffer geselecteerd. In deze zoutkoepel worden holle ruimten gecreëerd door middel van uitlogen (oplossen) van zout. De geologische condities van de zoutkoepel te Zuidwending zijn hiervoor bijzonder geschikt. Daarnaast is de ligging ten opzichte van de aardgastransportleidingen en het Slochteren-aardgasveld uiterst gunstig te noemen.

Voor het realiseren van de aardgasbuffer zijn vergunningen op grond van onder andere de Mijnbouwwet en de Wet milieubeheer benodigd.

Daarnaast is het project volgens het Besluit Milieueffectrapportage (cat. 17.2 en 25.3 uit bijlage D) m.e.r.¹-beoordelingsplichtig. De initiatiefnemers hebben echter besloten voor de realisatie van de aardgasbuffer hoe dan ook een m.e.r.-procedure te doorlopen, zodat de beoordelingsplicht niet meer relevant is en het Bevoegd Gezag daarover ook geen besluit meer hoeft te nemen. De onderhavige Startnotitie vormt het officiële startsein voor de m.e.r.-procedure.

¹ de afkorting m.e.r. staat voor "milieueffectrapportage", waarmee de wettelijke regeling c.q. procedure wordt aangeduid. De afkorting MER staat voor "milieueffectrapport", dat wil zeggen het in te dienen document

2 PROBLEEMSTELLING EN DOEL VAN DE VOORGENOMEN ACTIVITEIT

2.1 Achtergrond

2.1.1 Zoutwinning en -verwerking in Groningen

Begin zestiger jaren werd min of meer bij toeval, namelijk bij olie- en gasexploratie, een grote steenzoutformatie ontdekt in de omgeving Ommelanderswijk/Zuidwending nabij Veendam. De top van deze zoutformatie (te vergelijken met een ondergrondse berg) ligt op ongeveer 200 meter onder het maaiveld. De basis ligt op een diepte van bijna 3000 m. De ontdekking van deze zoutkoepel (en die van Winschoten in het begin van de vijftiger jaren) en de gunstige ligging ten opzichte van scheepvaartverbindingen leidde, in 1957 en 1962, tot de oprichting van een soda- respectievelijk zoutfabriek in Delfzijl door de voorgangers van Akzo Nobel.

Het zout wordt gewonnen door via boringen water in de zoutformatie te pompen. Daardoor lost het zout op en wordt ruwe pekkel geproduceerd. Daar waar het zout is uitgeloogd ontstaan holle ruimtes, ook wel cavernes genoemd. De ruwe pekkel wordt via ondergrondse pijpleidingen getransporteerd naar Delfzijl, waar de pekkel na zuivering naar de zoutfabriek gaat voor de fabricage van zout en andere producten.

2.1.2 Aardgasmarkt

2.1.2.1 Nederlandse aardgasreserve

Nederland beschikt verhoudingsgewijs over enorme hoeveelheden aardgas. Het Groningen-veld in Slochteren is nog altijd de grootste gasvondst ooit in West-Europa gedaan. Nederland ontwikkelde zich daarna tot het grootste aardgasexporterende land binnen de EU. Binnenlands gezien is de penetratie van aardgas, anders gezegd het aandeel van aardgas in het totale energieverbruik, zeer hoog in vergelijking tot de overige landen van de EU. De bewezen aardgasreserves bedragen momenteel circa 1700 miljard m³, waarvan ongeveer tweederde in het Groningen-veld. De rest is verdeeld over een relatief groot aantal zogenaamde "kleine velden", die veelal te vinden zijn op het continentaal plat. Afgemeten aan de huidige productie is de totale reserve nog voldoende voor 22 jaar.

Door de Nederlandse overheid is jaren lang met groot succes het "kleine velden"-beleid gevoerd. Dit houdt in dat eerst de kleine velden zoveel mogelijk worden uitgeput en het

Groningen-veld alleen wordt aangesproken ter voldoening van piekvraag en voor bijmenging ten behoeve van een constante gaskwaliteit. In dit verband wordt gesproken over de zogenaamde "balansfunctie" van het Groningen-gasveld. In 2001 kwam tweederde van de totale aardgasproductie in Nederland uit kleine velden. Deze productie zal over een paar jaar echter over zijn top heen zijn en bijgevolg zal steeds meer op het Groningen-veld moeten worden teruggevallen. Daarnaast wordt in toenemende mate in de vraag voorzien door import vanuit Noorwegen en Rusland.

2.1.2.2 Leveringscapaciteit

Aardgas ligt in de natuurlijke voorkomens onder grote druk opgeslagen. Als een gasveld in exploitatie is genomen, neemt de druk geleidelijk af tot een punt dat er niet (snel) genoeg gas meer kan worden geleverd op momenten van grote vraag, bijvoorbeeld perioden van strenge winterkou. Om deze reden zijn in Nederland in de negentiger jaren een drietal gasopslagen gerealiseerd, in lege gasvelden nabij Grijpskerk, Langelo en Alkmaar. In tijden van overschot ('s zomers) wordt vanuit het transportnet gas onder hoge druk in de opslagen geïnjecteerd. In de winter, wanneer er veel meer vraag naar gas is, wordt weer "teruggeleverd". Dankzij het systeem van gasopslag kon tot op heden de levering van gas onder alle omstandigheden worden gegarandeerd.

2.1.2.3 Liberalisatie van de gasmarkt

In Europees verband is enkele jaren geleden afgesproken dat de markt voor energie (elektriciteit, gas) in de diverse lidstaten moet worden geliberaliseerd. Voor wat betreft de aardgasmarkt heeft een en ander in ons land geleid tot de Gaswet 2001.

De Gaswet behelst het volgende:

- ÷ eindverbruikers van gas krijgen -gefaseerd- vrijheid bij de keuze van een gasleverancier
- ÷ gastransportbedrijven zijn verplicht hun gasnetten open te stellen voor derden
- ÷ toezicht op de uitvoering en naleving van de wet is gelegd bij de Dienst Uitvoering en Toezicht Energie (DTe) van de Nederlandse Mededingingsautoriteit (NMa)
- ÷ privatiseren van energiebedrijven behoeft toestemming van de minister
- ÷ voor de gasdistributienetten wordt een onafhankelijke netbeheerder aangewezen.

Waar dus in Nederland traditioneel sprake was van een gereguleerde monopolistische markt met de Gasunie als enige leverancier, wordt thans ook door andere (buitenlandse) aanbieders aardgas geleverd, voornamelijk aan energiedistributiebedrijven en rechtstreeks aan grootverbruikers. Vanaf 1 juli 2004 kunnen echter ook de kleinverbruikers, inclusief huishoudens, hun leverancier zelf uitkiezen.

Om de vrije gasmarkt verder gestalte te geven zijn inmiddels ook voor gasopslaginstallaties met een machtspositie in de zin van de Gaswet richtlijnen vastgesteld, waarmee wordt geregeld dat een deel van de opslag-, injectie- en productiecapaciteit ter beschikking zal worden gesteld aan derden ten behoeve van "handelsdoeleinden".

De Europese richtlijnen met betrekking tot energieliberalisering verplichten de lidstaten daarnaast een juridische scheiding aan te brengen tussen enerzijds de netbeheerders en anderzijds de bedrijven voor de productie en levering van gas ("unbundling"). Voor Nederland betekent dit dat met name de Gasunie geherstructureerd moet worden. Naar het zich laat aanzien zal Gasunie in 2004 juridisch unbundled worden, waarbij Gastransport Services (GTS), het transportbedrijf van Gasunie, verantwoordelijk zal worden voor het beheer van het bestaande transportnet.. Volledige invoering van de nieuwe structuur, waaronder het handelsbedrijf (Trade & Supply) zal naar verwachting in 2005 gestalte krijgen. Continuering van het kleine velden beleid vormt daarbij een belangrijk uitgangspunt van de overheid.

2.1.2.4 Flexibiliteit en gasopslag

De gasmarkt wordt gekenmerkt door een zekere onbalans tussen vraag en aanbod. De gaslevering tijdens piekmomenten is niet vanzelfsprekend en bijgevolg kunnen de gasprijzen aan bijzonder grote variaties onderhevig zijn, afhankelijk van het moment van levering. Het is daarom voor bedrijven, die zich bezighouden met handel, transport, distributie en levering van gas van levensbelang om te beschikken over flexibele capaciteit. Gasbuffering is daarvoor een belangrijk instrument.

2.1.3 **Probleemstelling**

De probleemstelling laat zich als volgt samenvatten:

- ÷ onbalans tussen productie en vraag naar gas
- ÷ concurrentie door liberalisatie van de gasmarkt
- ÷ toenemende behoefte aan flexibiliteit bij levering en gebruik van gas

